

София, 22.06.2018 г.

ЗАКЛЮЧИТЕЛЕН ДОКУМЕНТ

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

ОТ МЕЖДУНАРОДНАТА КОНФЕРЕНЦИЯ

“Общоевропейски продукт за лично пенсионно осигуряване - регламент, ефекти и проблеми“

София, 30 май 2018 г.

Общоевропейският продукт за лично пенсионно осигуряване (PEPP) може да помогне за запълване на недостига в пенсионните системи

Предложената рамка на общеевропейски продукт за лично пенсионно осигуряване (PEPP) беше обсъдена на международна конференция на 30.05.2018 г. в София, организирана от Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) в рамките на Българското председателство на Съвета на ЕС 2018

„PEPP (pan-European personal pension product) може да доведе до голям и конкурентен европейски пазар на лични пенсии“, заяви Габриел Бернардино, председател на Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA) по време на форума. „Нека бъдем откровени – разликата между очакванията за размерите на пенсията и възможностите за финансиране в ЕС нараства. Тази пенсионна бомба е на дневен ред от повече от 30 години. Само 27% от европейците на възраст между 25 и 59 години спестяват в лични пенсионни продукти с дългосрочна цел“, добави той.

Европейските граждани трябва да спестяват повече за лични пенсии, за да достигнат адекватни и устойчиви пенсионни доходи – тази позиция обедини участниците в международната конференция **“Общоевропейски продукт за лично пенсионно осигуряване - регламент, ефекти и проблеми“**. Форумът бе организиран от ВУЗФ в

партньорство с Investor.bg и беше част от програмата на Българското председателство на Съвета на ЕС 2018.

Натали Берже, началник отдел „Застраховане и пенсии“, Генерална дирекция „Финансова стабилност, финансови услуги и Съюз на капиталовите пазари“ към Европейската комисия (ЕК), определи РЕРР като „...модерен, опростен, иновативен, преносим и прозрачен продукт. При анализа на пазара на лични пенсии получихме безпрецедентно голям брой отговори от лица, които заявяват, че са изправени пред ограничено предлагане на пенсионни продукти. Едва в пет държави-членки малко над 15% от работещите спестяват в личен пенсионен продукт. Този продукт трябва да е привлекателен за младите хора“, подчерта г-жа Берже.

Конференцията беше организирана с институционалната подкрепа на заместник министър-председателя по икономическата и демографската политика на Република България Валери Симеонов, на Министерството за Българското председателство на Съвета на ЕС 2018, на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите, Комисията по труда, социалната и демографската политика и Комисията по бюджет и финанси към 44-то Народно събрание, Националния осигурителен институт, Асоциацията на българските застрахователи и Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване.

На форума присъстваха над 150 участници от България и Европа. Сред участниците бяха ръководители и специалисти от ЕК, ЕЮРА, Европейския парламент, Европейската асоциация на дружествата за управление на активи (EFAMA), Асоциацията на актюерите в Европа (ААЕ), както и от много други пенсионни и застрахователни компании. На форума присъстваха и представители на българската законодателна и финансова общност – на Народното събрание на Република България, Министерството на финансите, Министерството на труда и социалната политика, Министерството за Българското председателство на Съвета на ЕС 2018, на Комисията за финансов надзор, Националния осигурителен институт и др., както и представители на академичните и научните среди, експерти от консултантски и изследователски центрове.

„За ВУЗФ е чест да организира такова голямо събитие, посветено на много важен проблем“, посочи **доц. д-р Григорий Вазов**, ректор на висшето училище. Той уточни, че РЕРР е не само пенсионен, но и финансов продукт, който ще има голямо влияние върху финансовите пазари в Европа. Водещ на конференцията беше **доц. д-р Виржиния Желязкова**, заместник-ректор по учебната дейност и качеството, ВУЗФ. Модератори на двата панела бяха преподаватели във ВУЗФ – **доц. д-р Станислав Димитров** и **гл. ас. д-р Радостин Вазов**.

„Очакванията са Европейският парламент да гласува Регламента в началото на месец юли и предложението да бъде прието до края на 2018 г. или в началото на 2019 г., каза във видео изявление **София ин’т Велд**, член на Европейския парламент (ЕП), докладчик за РЕЕР в Комитета по икономически и парични въпроси, ECON към ЕП. Според нея РЕЕР трябва да бъде надежден, опростен, лесен за използване, сигурен и печеливш продукт. „Ще насърчим създаването на уебсайтове за сравнение на различните РЕЕР“, поясни г-жа ин’т Велд.

Валери Симеонов, вицепремиер по икономическата и демографската политика на Република България посочи, че „...има нужда вниманието да бъде насочено към проблема как да се гарантира по-голям доход за възрастните хора. Хората трябва да бъдат по-добре информирани какви възможности предоставят законодателството и пазарите за повишаване на пенсионните доходи”.

„Сега е моментът за стратегически и решителни стъпки, а не за малки крачки за задоволяване на нуждите на сегашните пенсионери и очакванията на бъдещите пенсионери“, посочи д-р **Хасан Адемов**, председател на Комисията по труда, социалната и демографската политика в 44-ото Народно събрание на Република България. „РЕЕР трябва да се разглежда не само като спестовен, инвестиционен и финансов продукт, но и като социален продукт“, допълни той.

В изявлението си **Менда Стоянова**, председател на Комисията по бюджет и финанси в 44-ото Народно събрание на Република България подчерта: „Прозрачността е предпоставка за доверие, а доверието е стъпка към осъзнато решение за спестяване в дългосрочни продукти“.

Бисер Петков, министър на труда и социалната политика на Република България също подкрепи предложението за РЕЕР. „От повече от 20 години сме убедени, че многостълбовите пенсионни системи са най-ефективният начин за гарантиране на адекватни и устойчиви пенсии. Въз основа на развитието на допълнителните пенсии в България съм на мнение, че персоналното пенсионно осигуряване в страната има добра почва и традиции“, каза г-н Петков.

„Новите пенсионни продукти в ЕС ще дадат на европейските потребители едно основно предимство - възможност за избор, когато решат да спестяват за пенсия“, заяви **Карина Караиванова**, председател на Комисията за финансов надзор, България. „Съществуващата пенсионна индустрия ще бъде изправена пред нови предизвикателства. Инвестиционният доход от доставчиците на РЕЕР ще бъде един вид бенчмарк за потребителите. Очаква се новият пазар на РЕЕР да окаже натиск за

намаляване на таксите на съществуващите допълнителни пенсионни фондове", каза тя. Г-жа Караиванова подчерта, че досието за РЕРР е разглеждано с голямо внимание по време на Българското председателство на Съвета на ЕС. Представени са били 12 документа за обсъждане и е постигнат компромис по някои проблемни въпроси, в това число – съдържанието на договора за РЕРР и изискванията за основния информационен документ (KID).

„Ако РЕРР не дава добавена стойност на спестителя, клиентът има много варианти и лесно ще избере нещо друго“, заяви доц. д-р Станислав Димитров от ВУЗФ, председател на организационния комитет на конференцията. Той представи резултатите от проучването сред потенциалните спестители в България, направено от ВУЗФ през м. април и май 2018 г. Интересно е, че 84% от анкетираните посочват, че осъзнават необходимостта да спестяват за доброволна пенсия, като посочват различни мотиви за това. Според 79% от анкетираните съотношението на заместване на трудовите доходи от пенсиите би трябвало да е 80% или повече. За това желано заместване 35% от отговорилите са склонни да плащат вноски между 5% и 10% от месечния си доход, докато други 50% са готови да плащат повече от 10%. „Когато търсим решение на откритите въпроси за дизайна и прилагането на продукта, трябва да следваме пет принципа: да бъде опростен, привлекателен, сигурен, с пенсионен контекст и съпоставим продукт“, посочи доц. Димитров.

Говорейки за продукта и конкуренцията **Габриел Бернардино** очаква РЕРР да насърчи конкуренцията. „Трансграничните бизнес възможности и стандартизираният вариант по подразбиране ще позволят да се постигнат икономии от мащаба. РЕРР е замислен от самото начало като сигурен, прозрачен, рентабилен и дългосрочен пенсионен продукт“, подчерта той. Ролята на ЕЮРА в този процес може да се търси в три основни области – сертифициране, удостоверяващо че стандартът РЕРР се използва за подходящите продукти, гарантиране на прозрачност за всички европейски граждани и гарантиране на висококачествен постоянен надзор.

Фалко Валкенбург, член на Съвета на директорите на Европейската актюерска асоциация (ААЕ), изрази подкрепата си за инициативата РЕРР. „ААЕ препоръчва да се адаптират за РЕРР изискванията за съдържанието на информацията към клиента от Регламента относно основните информационни документи за пакети с инвестиционни продукти на дребно и основаващи се на застраховане инвестиционни продукти. ААЕ е за наличието на опция за капиталова гаранция в продукта, но не и в продукта по подразбиране (default option)“, допълни г-н Валкенбург.

Джъстин Рей, заместник-ръководител на отдел „Политика“ в ЕЮРА обясни, че всички доставчици на РЕРР и съответните продукти ще бъдат надлежно оторизирани. Това ще бъде гаранция за европейските граждани, че продуктите и доставчиците, които те избират, са сертифицирани и съобразени с най-високите критерии за качество. ЕЮРА планира да изготвя годишни доклади за надзора. Дж. Рей подчерта: *„РЕРР не е инвестиционен продукт. Това е пенсионен продукт. Трябва да има връзка между фазата на натрупване и фазата на изплащане“*. Той уточни, че вариантът по подразбиране на РЕРР е много важен, защото поведенческата икономика показва, че повечето от хората изпитват трудности да направят правилен избор сами.

Натали Берже посочи два фактора за успеха на РЕРР, които са абсолютно решаващи – държавите-членки да предложат данъчни стимули и доставчиците да бъдат смели да навлязат на новия единен пазар. *„РЕРР е регулаторна рамка, която позволява на тези доставчици, които желаят, да навлязат на пазара на лични пенсии. Тези доставчици ще се конкурират от гледна точка на високо качество. Те трябва да предложат привлекателен продукт. РЕРР не е нещо, което се налага от ЕК“*, подчерта тя. *„Спестителят ще има право да сменя доставчика през определени интервали от време, което ще доведе до конкурентоспособността на самия продукт. Искаме да осигурим висока гъвкавост на избора на спестителите при инвестиционните стратегии и възможностите за изплащане на средства“*, добави г-жа Берже.

Ханс ван Миртен, професор по международно пенсионно право в Утрехтския университет, Холандия, насочи вниманието към IORPs (Institutions for occupational retirement provision, институциите за професионално пенсионно осигуряване, ИППО) като потенциален доставчик на РЕРР. *„Институциите за професионално пенсионно осигуряване са една от проблемните области в дискусиите за РЕРР в момента. Въпросът е в това кои ИППО могат да предлагат РЕРР. Настоящата дефиниция на РЕРР предвижда, че РЕРР може да бъде сключван не само от физическо лице, но и на колективна база – от работодател, например“*, каза проф. ван Миртен.

Николай Славчев от Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване посочи, че някои пенсионни компании не са в състояние да влязат на РЕРР пазара. Регламентът трябва да намери начин пенсионните дружества, които администрират само капиталовите пенсии, да могат да предоставят РЕРР. В тази ситуация са българските пенсионноосигурителни дружества. Единствената им дейност е да администрират капиталовите пенсии – задължителни допълнителни пенсии и доброволни пенсии. *„Институциите за професионално пенсионно осигуряване (IORPs) са единственият начин българската пенсионна компания да предложи РЕРР“*, заяви г-н Славчев.

Светла Несторова, председател на Управителния съвет на Асоциацията на българските застрахователи, коментира как трябва да изглежда успешния РЕРР. *"Искаме РЕРР да бъде сигурен продукт, но сигурността означава гаранция за капитала. Политическият риск, ако РЕРР тръгне към пазара без гаранция за капитал, е огромен. Вторият елемент, за да бъде РЕРР успешен, е да бъде дългосрочен продукт. Също така пенсионният продукт трябва да има определено ниво на защита. Биометричните рискове не трябва да бъдат опция – те трябва да бъдат вградени в продукта"*, каза още г-жа Несторова.

Киара Сандон, старши политически консултант в Европейската асоциация за управление на фондове и активи (ЕФАМА) заяви, че ЕФАМА и европейската индустрия за управление на активи приветстват предложението на Комисията. Според нея РЕРР ще донесе така необходимите мащаб, избор и конкуренция на пазара на личните пенсии в ЕС. В същото време тя обърна внимание и на някои проблеми. *„Изискването опцията по подразбиране да предлага финансова гаранция, би изключила институциите за управление на активи като доставчици на РЕРР. Радваме се да видим напредък в тази насока както в ЕП, така и в Съвета"*, каза тя.

Дитер Пшайдл, ръководител по европейските въпроси във Виена Иншурънс Груп, коментира колко е важно РЕРР да бъде продукт за масовия клиент, а не за определена ниша потребители. *„Икономията от мащаба няма да бъде постигната, ако РЕРР е насочен към малка група хора“*. Той насочи вниманието върху думата „пенсия“ в продукта. *„Рискът от преживяване трябва да бъде покрит в опцията по подразбиране“*, беше тезата на г-н Пшайдл.

Аудиторията на конференцията повдигна много въпроси. Някои от тях бяха свързани с фискалния режим, риска от движение на капитали от периферията към ядрото на ЕС, инвестиционния доход, нивото на защита в РЕРР – смъртност, инвалидност, преживяване, прехвърляне на средства от съществуващи лични пенсионни продукти към РЕРР и други.

Уверени сме, че всеки ще запомни нещо конкретно от този форум, нещо лично пречупено през неговата гледна точка.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ КОНФЕРЕНЦИЯТА КЪМ ЕВРОПЕЙСКИТЕ И НАЦИОНАЛНИТЕ ЗАКОНОДАТЕЛНИ И РЕГУЛАТОРНИ ОРГАНИ

- Има сериозен потенциал и интерес за развитието на единен европейски пазар за лични пенсии. Предложената общоевропейска рамка за личните пенсионни продукти се подкрепя от повечето заинтересовани страни.
- Бъдещето на РЕЕР е интересно и проблемно от гледна точка на същностни характеристики и технологии, които ще бъдат прецизирани в Регламента и съпътстващите го поднормативни документи.
- Продуктът РЕЕР трябва да бъде сигурен, лесен, надежден, рентабилен и конкурентоспособен. Държавите членки трябва да създадат необходимата нормативна база, която да предполага насърчаване на хората да инвестират в лични пенсионни продукти.
- Пенсионният контекст на РЕЕР трябва да личи добре както във фазата на натрупване, така и във фазата на изплащане на средства. Данъчният режим не трябва да е пречка за успеха на РЕЕР.
- Държавите членки на ЕС и техните законодателни и регулаторни органи ще играят важна роля в окончателния дизайн на РЕЕР в съответната страна.
- Въвеждането на РЕЕР ще допринесе за развитието на многостълбовите пенсионни системи, защото допълнителните капиталови пенсии могат да бъдат жизненоважни за постигането на адекватно финансово състояние за потребителите на тези продукти.
- По време на конференцията бяха направени още много конкретни изводи и препоръки от участниците, свързани с детайли по отношение прилагането на Регламента. Някои от тях бяха противоречиви, други взаимноизключващи се, но сами по себе си бяха изключително интересни и с конкретна практическа стойност.

В заключение, смятаме, че международният форум, събрал на едно място представители на различни организации, на местната и международната финансова общност, има значителен принос темата за РЕЕР да достигне до широката общественост, за която всъщност е предназначен. Дискусията в голяма степен бе благоприятствана от приятелската и отворена среда на събитието, което предизвика свободен и откровен обмен на мнения, въпроси и проблеми, толкова важни за успеха на РЕЕР.

ВУЗФ благодари отново на всички делегати за участието им в конференцията и за приноса им за нейния успех!

Очакваме с нетърпение следващото събитие, за да продължим обсъждането на въпроси от областта на пенсионното осигуряване и застраховането.

Повече информация, презентации и видеа от конференцията можете да видите на <http://pepp.vuzf.bg/>.

Допълнително за ВУЗФ можете да научите на <http://www.vuzf.bg/>.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ПРОГРАМНИЯ СЪВЕТ

ДОЦ. Д-Р ГРИГОРИЙ ВАЗОВ, РЕКТОР НА ВУЗФ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОРГАНИЗАЦИОННИЯ КОМИТЕТ

ДОЦ. Д-Р СТАНИСЛАВ ДИМИТРОВ, ВУЗФ